

УДК 796.835/572.08

Леонід Подрігало, Олександр Володченко

ПРОФЕСІОГРАФІЧНИЙ АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ КІК-БОКСЕРІВ

Мета дослідження – аналіз діяльності спортсменів кік-боксингу з позицій професіографії для оптимізації прогнозування успішності і підвищення рівня спортивної майстерності. Методи і організація дослідження: розробка професіограми, згідно прийнятої методологічної схеми. Досліджено 126 спортсменів одноборств, у яких вивчали фізичний розвиток, гоніометричні та біомеханічні показники, функціональний стан серцево-судинної та дихальної систем. Результати: оцінено важкість та напруженість спортивної діяльності у кік-боксингу. Виділено та доведено ефективність пропонованих методик, встановлені відмінності у фізичному розвитку і функціональному стані спортсменів кік-боксингу залежно від рівня майстерності, а також порівняно із представниками інших одноборств. Висновки: спортивна діяльність в кік-боксингу повинна бути віднесена до 3 категорії праці за важкістю і 4 категорії за напруженістю праці згідно діючих фізіологічних та гігієнічних критеріїв. Обґрунтовано комплекс методик для дослідження і оцінки стану найбільш важливих органів і систем, виділені характеристики, необхідні для оцінки стану спортсмена.

Ключові слова: кік-боксинг, професіографія, аналіз.

The purpose of the study is to analyze the activity of kickboxing athletes from the positions of the profession in order to optimize the prediction of success and increase the level of athletic skill. Methods and organization of research: the development of professionograms, in accordance with the adopted methodological scheme. 126 sportsmen of martial arts were investigated, which studied physical development, goniometric and biomechanical indices, functional state of the cardiovascular and respiratory systems. Results: evaluated the severity and intensity of sports activities in kickboxing. The effectiveness of the offered methods have been identified and proved. The differences in the physical development and the functional state of the athletes of kickboxing are installed depending on the level of skill and also in comparison with the representatives of other single matches. Conclusions: sports activity in kickboxing should be classified into 3 categories of labor in severity and 4 categories in terms of labor intensity according to the existing physiological and hygienic criteria. The complex of methods are grounded for studying and assessing the state of the most important organs and systems. The characteristics are substantiated necessary for the assessment of the athlete 's condition.

Keywords: kick-boxing, professionography, analysis.

Постановка проблеми і аналіз результатів останніх досліджень. Тривалість спортивної діяльності, її частота та сумарні часові витрати на неї дозволяють оцінювати спорт як професію. Виходячи з цього, спортсмени повинні бути віднесені до певної професійної групи. Це обумовлює актуальність наукових досліджень, присвячених вивченню характеру зв'язків і виразності впливів у системі “спортсмен – спортивне (виробниче) середовище”. Комплексна оцінка умов діяльності, яка виконується спортсменами, дослідження основних чинників, що впливають на їх функціональний стан, дозволять скласти професіографічну характеристику, що є основою для регламентації діяльності, проведення необхідних заходів з оптимізації здоров'я і підвищення успішності.

Професіографія будується на професіографічному аналізі, тобто методі встановлення вимог професії до робітника, його можливостей і здібностей. Аналізу підлягає вид пам'яті, мислення, особливості сприйняття, широта поля зору, швидкість реакції, темперамент тощо. На підставі такого аналізу і розробляються професіограми [1, 4, 7]. Професіограма – це документ, який містить комплексний, систематизований і всебічний опис соціально-економічних, психологічних, виробничих, технічних, медичних, санітарно-гігієнічних і інших об'єктивних характеристик конкретної професії. Ці характеристики розкривають специфіку професійної праці і вимог, які пред'являються людині. Це систематизований набір і опис якостей, що повинен мати співробітник, якого підбирають на ту або іншу посаду, коло його обов'язків і функцій. З професіограми людина отримує відомості щодо об'єктивного змісту праці, психологічних якостей, що вимагаються від нього.

Іванова Е.М. [8] вважає, що професіограма може виконувати дві функції. З одного боку, вона описує вимоги до робітника певної професії. З іншого боку, професіо-

грама виконує функцію розвитку, тобто вона спрямовує подальший розвиток співробітника і визначає його дії.

Вишневецький В.А. [4] розглядає специфіку професіографії, як галузі наукових знань, у контексті розвитку сучасної професіоналізаційної роботи. Автор аналізує основні принципи професіографії і характеризує актуальні напрямки вивчення професій. Підкреслюється важливість саме фізіологічних характеристик вимог професій до людини.

Понимасов О.Е. [13] визначає професіограму, як інтегральну сукупність ознак, що описують професію, а також перелік норм і вимог, які пред'являються до фахівця при його діях.

Елисеєв С.А., Журин Н.В., Журина Т.Н. [7] відмічають, що професійний спорт – це різновид трудової діяльності. Структурно-функціональна система предметної спортивної діяльності і функціональна система спортивних здатностей подібні. Складання професіограм потребує також обліку співвідношень надійності і безпеки майбутньої системи “людина – спорт”.

Шеманаєв В. К. [17] при складанні професіограми інструктора з туризму запропонував оцінювати важкість і напруженість діяльності, виділяти якості, вміння і навички, що забезпечують успішність виконання професійної діяльності, а також якості, що перешкоджають її ефективності.

Андреева О.В., Григорян А.Р. [2] аналізували провідні професійно важливі якості пожежників, що є предикторами їх успішної адаптації і ефективності трудової діяльності. Виділені індикатори успішності фахівця – професійне здоров'я, професійна придатність та психологічна стійкість.

Богатирьов С.А. [3] під час аналізу професійно-прикладної фізичної підготовки спортсменів, які займаються одноборствами, використовував основні поняття професіографії. Підкреслена важливість психофізіологічних функцій, таких як швидкість реакції, координація, окомір, чутливість тощо.

Лескова Г.А., Лесков А.С. [9] підкреслюють важливість застосування професіографічних підходів при підготовці кадрів у галузі туризму. Автори відмічають наявні недоліки у формулюванні компетенцій, які повинні бути сформовані протягом навчання бакалаврів туризму, наводять приклади середовищного підходу до туристичної освіти і формування світоглядних основ особистості студента-бакалавра.

Подрігало Л.В. і співавторами було запропоновано використання професіографічних підходів для оцінки спортивної діяльності стрільців із лука та армреслерів [10, 11]. Проведені дослідження дозволили обґрунтувати комплекс методик, необхідних для дослідження та оцінки стану найбільш важливих органів і систем, які задіяні у спортивній діяльності, виділені характеристики, найбільш важливі для оцінки стану спортсмена.

Мета роботи – аналіз діяльності спортсменів кик-боксингу з позицій професіографії для оптимізації прогнозування успішності і підвищення рівня спортивної майстерності.

Методи і організація дослідження. Професіографічний підхід передбачає розробку спеціальної професіограми, яка створюється згідно з певною методологічною схемою. З урахуванням спортивної специфіки вона має наступний вигляд: вид спорту → професійно значущі вимоги до спортсмена → професійно важливі якості (ПВЯ) → рівень вимог до відповідних виду спорту психофізіологічних властивостей (ПФВ) → методи дослідження → ранжування рівня розвинутої ПФВ → норми оцінки ПВЯ → психограма → відбір і адаптація спортсмена → прогнозування його майстерності і успішності → види і форми корекції і оптимізації.

З метою виділення чинників, що впливають на успішність проаналізовані протоколи Чемпіонату України з кикбоксингу ІСКА серед юніорів, на підставі наявних

результатів розраховані кількості ударів, які наносяться спортсменами протягом кожного раунду руками та ногами, як основного чинника, який забезпечує успішність.

Відповідно до відібраних методів проведено дослідження 126 спортсменів одноборств. Дизайн дослідження передбачав порівняння спортсменів різних одноборств або розподіл згідно рівня спортивної майстерності. При аналізі стану серцево-судинної системи учасники були розподілені залежно від реакції на навантаження. Особливості фізичного розвитку вивчені у 18 атлетів кікбоксингу віком ($17,44 \pm 0,34$) років. Біомеханічні показники вивчалися у 45 осіб, з яких було 17 спортсменів кік-боксерів, вік ($17,88 \pm 0,58$) років, 11 спортсменів, що займаються боротьбою, вік ($18,45 \pm 0,39$) років, 17 представників, так званих “ударних” одноборств (карате, теквандо, ММА тощо) вік ($18,12 \pm 0,26$) років. Гоніометричні показники досліджені у 29 осіб, розподілених на 2 групи: 18 спортсменів кік-боксерів віком ($17,44 \pm 0,34$) років та 11 борців віком ($18,45 \pm 0,39$) років. Дослідження стану серцево-судинної та дихальної системи проведено у 17 спортсменів кік-боксерів віком ($17,88 \pm 0,58$) років.

Результати дослідження та їх обговорення. Основними професійними ситуаціями в кік-боксерів є тренування та змагання. Відповідно до офіційних програм підготовки в цьому виді спорту питома вага тренувальних двобоїв на різних етапах підготовки займає не менше 45% [16]. Змагання практично складаються тільки із двобоїв, на відміну від східних одноборств, де достатньо велика питома вага тренувальних і змагальних індивідуальних вправ (ката). Таким чином, попередній аналіз доводить, що основною ланкою професійної діяльності спортсмена кік-боксерів є двобій, який і повинен бути проаналізований позицій професіографії.

Тривалість двобою становить три раунди по 1,5 хвилини кожний. Відповідно до діючих правил він може бути закінчена раніше за вимогою судді або однієї із сторін при наявності наявної переваги іншого суперника. Тобто максимальна тривалість двобою складає 9 хвилин чистого часу. При невеликій тривалості висока інтенсивність діяльності спортсмена приводить до вираженого навантаження на організм.

Аналіз протоколів двобоїв дозволив з'ясувати кількість ударів, яку наносять атлети. Так, переможці протягом двобою наносять ($51,92 \pm 1,63$) ударів, з них ($15,85 \pm 0,73$) руками, а ($36,06 \pm 1,69$) ногами. Кількість ударів у переможених становить, відповідно, ($48,65 \pm 1,64$), ($28,48 \pm 1,71$) і ($20,19 \pm 0,64$), відмінності між обома категоріями вірогідні ($p < 0,05$). Таким чином, перемога у двобою знаходиться у прямій залежності від кількості ударів, причому, відповідно до правил кікбоксингу переважна більшість їх наноситься ногами.

Результати щодо кількості ударів, які спортсмени наносять протягом кожного раунду, наведені у табл. 1.

Таблиця 1

Кількість ударів, що наносять атлети кікбоксингу протягом двобою

Учасник	Удари	1 раунд	2 раунд	3 раунд
Переможці	Загальна кількість	$21,67 \pm 0,67^1$	$19,15 \pm 0,81^1$	$12,69 \pm 0,55^{2,3}$
	Ногами	$13,50 \pm 0,63^1$	$14,27 \pm 0,83^1$	$9,48 \pm 0,35^{1,2,3}$
	Руками	$8,17 \pm 0,42^1$	$4,88 \pm 0,48^{1,2}$	$3,21 \pm 0,32^{1,2,3}$
Переможені	Загальна кількість	$20,04 \pm 0,86$	$17,96 \pm 0,79$	$12,17 \pm 0,43^{2,3}$
	Ногами	$8,83 \pm 0,17$	$6,00 \pm 0,36^2$	$6,12 \pm 0,34^2$
	Руками	$11,21 \pm 0,85$	$11,98 \pm 0,84$	$6,05 \pm 0,30^{2,3}$

Примітки: 1 – відмінності між учасниками вірогідні ($p < 0,05$). 2 – відмінності із 1 раундом вірогідні ($p < 0,05$). 3 – відмінності із 2 раундом вірогідні ($p < 0,05$).

Отримані результати свідчать, що у 1 та 2 раундах переможці наносять вірогідно більше ударів, ніж переможені і лише в 3 раунді їх загальна кількість суттєво не

відрізняється. Водночас протягом всього двобою переможці наносять більше ударів ногами, а переможені – значуще більше ударів руками. Це доводить необхідність оцінки сили та гнучкості кінцівок як підстави для здійснення ударів.

Крім того, проведений аналіз дозволяє підкреслити особливу важливість останнього раунду для перемоги. Загальна кількість ударів практично однакова, що, на наш погляд, пов'язано із розвитком стомлення. Однак переможці продовжують наносити більше ударів ногами, а у переможених питома вага ударів ногами і руками практично однакова. Враховуючи той факт, що нанесення ударів ногами потребує більше зусиль, це дозволяє реомендувати оцінку спеціальної витривалості і адаптаційного потенціалу, як чинників, важливих для успіху у кікбоксингу.

Для оцінки ефективності дій спортсменів також були використані спеціальні коефіцієнти: коефіцієнти ефективності атаки, захисту, бойових дій та витривалості, розроблені спеціально для цього виду спорту [15]. Доведено, що величина коефіцієнта витривалості на рівні не нижче 0,9 свідчить про високу успішність спортсменів [15].

Аналіз наявних фізіолого-гігієнічних критеріїв важкості та напруженості праці [14] дозволяє зробити висновок, що вони не зовсім придатні для оцінки спортивної діяльності. Але їх застосування потрібно, оскільки дозволяє порівнювати окремі види діяльності між собою.

Так, у кік-боксингу зовнішня робота здійснюється за участю всього організму, тоді як критерії спрямовані на оцінку окремої роботи плечового поясу або нижніх кінцівок із залученням м'язів тулуба. Тобто, спортивна діяльність є більш інтенсивною, порівняно із виробничою.

В кік-боксингу спортсмен має достатньо вільну позу, однак, положення кінцівок, нахил голови визначено, виходячи із необхідності захисту від ударів супротивника. Мають місце нахил голови і корпусу. Постійні пересування, причому, як передом, так і спиною уперед, з різкими змінами швидкості руху обумовлюють достатньо високу рухову активність. Частота пульсу під час сутички зростає до 120–160 ударів за хвилину.

Контроль зовнішнього стану спортсмена протягом двобою дозволяє оцінити рівень стомлення як середній та виражений. Про це свідчить поява поту на верхній половині тіла, зміни міміки та стану шкіри обличчя, виражені зміни частоти дихання тощо.

Таким чином, аналіз важкості праці дозволяє віднести кік-боксинг до 3 категорії виробничої діяльності – важка праця.

Використання критеріїв напруженості праці, що застосовуються у фізіології та гігієні, стверджує зроблені раніше припущення. Спортсмен знаходиться у стані постійного напруження, оскільки втрата уваги приводить до пропуску удару та програшу. Тому кік-боксинг повинен бути віднесений навіть до 4 категорії дуже напруженої діяльності.

Згідно результатів хронометражу час активних дій атлетів під час двобою перебільшує 80%, що також дозволяє оцінити діяльність як таку, що відноситься до 4 категорії.

Ситуація двобою потребує від спортсмена евристичної, творчої діяльності, тоді як шаблонні рішення не завжди дозволяють перемогти. Це також є фактом на користь віднесення кік-боксингу до 4 категорії напруженості діяльності.

Двобій в кік-боксингу представляє собою ситуацію постійної напруги організму спортсмена, обумовлену нанесенням і отриманням ударів. Це приводить до формування так званого “стану дефіциту часу прийняття рішення”. Досить висока вірогідність отримання травм. Практично всі свої дії спортсмен здійснює автоматично за рахунок сформованих при підготовці тренувальних навичок та вмінь. В процесі підготовки

спортсмен, разом з тренером, вибірає стратегію і тактику ведення бою, які враховують морфофункціональні особливості самого спортсмена і відомості щодо супротивника. Тобто, дослідження морфофункціональних особливостей спортсмена повинно бути визнано одним із провідних компонентів професіографічної оцінки.

Особливості фізичного розвитку і соматотипу дозволяють оцінювати і прогнозувати основні фізичні якості спортсмена. Враховуючи характер двобою в кік-боксінгу, важливими показниками повинні бути визнані маса і довжина тіла, так як вони визначають рівень розвитку м'язів, основні біомеханічні параметри, що обумовлюють руховий потенціал спортсмена. Обвід грудної клітини надає уяву не тільки про функціональний стан дихальної системи, але й дозволяє оцінювати розвиток мускулатури тулубу. Важливими складовими є стан кінцівок – їх повздовжні і обводні розміри. Якщо перша група показників дає підставу для прогнозу дистанції нанесення ударів, то друга відбиває рівень фізичного розвитку м'язів, від якого залежить сила, швидкість і точність ударних дій. Тобто, визначення довжини та окружності кінцівок дозволяє судити про професійну придатність спортсмена.

Визначення амплітуди рухів у основних суглобах кінцівок також важливо для професіографічної оцінки. Як і у східних одноборствах, удари в кік-боксінгу наносяться ногами (ступнями і колінами) і руками (кулаками), причому удари ліктем заборонені. Тому оцінка амплітуди рухів у основних суглобах надасть інформацію щодо потенціального арсеналу тактичних прийомів, які може застосувати спортсмен.

Фізіометричні показники – визначення життєвої ємності легенів, сили м'язів, основних фізіологічних параметрів дозволяють оцінити не тільки фізичний розвиток, але й функціональний стан спортсменів кік-боксінгу. Ці параметри надають інформацію щодо працездатності, дозволяють прогнозувати реакцію на фізичні та психологічні навантаження, що достатньо важливо у одноборствах.

Психофізіологічні показники – визначення простих і складних реакцій на різні види подразників, виконання складних координаційних тестів і дозованих робіт – дають можливість оцінювати стан сенсорних систем, швидкість реакції у складних ситуаціях. Це також повинно бути визнано важливою складовою професіографічної оцінки, причому характер двобою передбачає можливість використання навантажувальних тестів, що можуть виконуватися до відмови.

Таким чином, для професіографічної оцінки кік-боксінгу суттєве значення мають наступні показники:

1. Сенсорно-перцептивні властивості:

- стійкість функцій аналізаторів і якості сприйняття (зорового, слухового, сприйняття форми, розмірів, швидкості, дистанції тощо);
- незалежно від специфіки виконуємої діяльності провідним аналізатором є зоровий;
- увага характеризується необхідністю великого обсягу, швидкого переключення і розподілу у умовах відволікаючих впливів і дефіциту часу.

2. Особливості психічних функцій: спортивна діяльність характеризується високим ступенем невизначеності, відповідно необхідна розвинута розумова діяльність для вирішення прогностичних завдань:

- здатність швидко орієнтуватися у новій, незнайомій обстановці, оцінювати ступінь важкості інформації, що надходить;
- добре розвинуте просторове мислення;
- здатність до швидкого вироблення і перебудови сенсомоторних і розумових навичок.

3. Психомоторні властивості і фізичні якості:

- добра фізична витривалість, стійкість до фізичного стомлення;

- добра координація рухів, стійкість до тремору;
- здатність використовувати силу м'язів переважно вибухового характеру;
- здатність до швидких рухливих реакцій;
- здатність до різкої зміни видів діяльності.

З фізіолого-гігієнічних позицій для професіографічної характеристики кік-боксингу повинні бути використані наступні методики:

- хронометраж тренувальної та змагальної діяльності, аналіз відеоматеріалів та протоколів двобоїв, які дозволяють визначити загальну та моторну швидкість, оцінити основні види діяльності, техніко-тактичні прийоми, характеризувати інтенсивність та напруженість;
- дослідження фізичного розвитку, особливо плечового поясу і кінцівок – основні повздовжні та обвідні розміри, індекси на їх підставі;
- біомеханічні особливості соматотипу та гоніометрія основних суглобів, що дають відомості про амплітуду рухів, центри важкості та масу окремих сегментів тіла, що важливо для успішності в двобої;
- психофізіологічні реакції, які оцінюють швидкість реагування на прості і диференційовані подразники, проби, що визначають координацію рухів, динамічний і статичний тремор, ілюструють здатність до швидкого реагування на подразник і прийняття рішень це особливо важливі якості, їх, поряд із попередньою групою, можливо використовувати для прогнозу успішності у цьому виді спорту;
- показники, що оцінюють загальний адаптаційний потенціал спортсмена, його функціональні резерви, реакцію на навантаження – динаміка пульсу, артеріального тиску, зміни електрокардіограми, біохімічні проби, що відбивають стан системи “перекисне окислення ліпідів – антиокислювальний захист”.

Нашими дослідженнями доведена ефективність запропонованих методик, встановлені суттєві відмінності у фізичному розвитку і функціональному стані спортсменів кік-боксингу залежно від рівня майстерності, а також порівняно із представниками інших одноборств [5, 6, 12, 18, 19]. Таким чином, використання професіографічного підходу правомірно під час аналізу спортивної діяльності, а запропоновані методики дозволили виділити чинники, що впливають на успішність у кік-боксингу.

Висновок.

Проведена оцінка спортивної діяльності в кік-боксингу з професіографічних позицій дозволила з'ясувати, що вона повинна бути віднесена до 3 категорії праці за важкістю і 4 категорії за напруженістю праці згідно з діючими фізіолого-гігієнічними критеріями. Обґрунтовано комплекс методик, необхідних для дослідження і оцінки стану найбільш важливих органів і систем, задіяних у спортивній діяльності, виділені характеристики, найбільш важливі для оцінки стану спортсмена.

Перспективи подальших досліджень будуть спрямовані на створення методики, яка дозволяє інтегрально оцінювати якість підготовки спортсменів та прогнозувати їх успішність.

1. Авдеева И. О. Профессиография и ее роль в развитии профессионализма / Авдеева И. О. // Общество: социология, психология, педагогика. – 2013. – № 2. – С. 41–44.
2. Андреева О. В. Профессионально важные качества пожарных как предикторы эффективности трудовой деятельности / Андреева О. В., Григорян А. Р. // Вестник ТвГТУ. – 2013. – Вып. 2. – С. 73–78.
3. Богатырёв С. А. Профессионально-прикладная физическая подготовка спортсменов, занимающихся спортивными видами единоборств / Богатырёв С. А. // Педагогико-психологические и медико-биологические проблемы физической культуры и спорта. – 2016. – № 1 (38). – С. 8–17.
4. Вишневский В. А. Профессиография как область научных знаний и актуальное направление изучения профессий / Вишневский В. А. // Гуманитарные науки. – 2016. – № 2. – С. 89–94.

5. Володченко А. А. Исследование функционального состояния дыхательной системы спортсменов кик-боксинга / Володченко А. А. // Слобожанський науково-спортивний вісник. – 2017. – № 3 (59). – С. 16–21.
6. Володченко А. А. Особенности физического развития спортсменов кик-боксинга разного уровня подготовки / Володченко А. А. // Науковий часопис НДУ ім. М. П. Драгоманова. – 2017. – Вип. 5 (87). – С. 24–28.
7. Елисеєв С. А. Професіографія практикуючого психолога в спортивній діяльності // Ученые записки университета имени П. Ф. Лесгафта / Елисеєв С. А., Жури́н Н. В., Жури́на Т. Н. – 2016. – № 10 (140). – С. 242–246.
8. Иванова Е. М. Психологическая системная профессиография / Иванова Е. М. – М. : ПЕР СЭ, 2003. – 208 с.
9. Лескова Г. А. Професіографія як актуальна проблема підготовки кадрів сфери туризму / Лескова Г. А., Лесков А. С. // Матеріали конференцій Інститута фізичної культури, спорту та туризму Петрозаводського державного університету. – Петрозаводск, 2015. – С. 402–413.
10. Анализ армспорта с использованием профессиографических подходов / Подригало Л. В., Галашко М. Н., Галашко Н. И., Ровная О. А., // Вісник Чернігівського національного педагогічного університету імені Т. Г. Шевченка. Вип. 129, т. 1. – Чернігів : ЧДПУ, 2015. – С. 203–205.
11. Подригало Л. В. Обоснование профессиональной характеристики спортивной деятельности с физиолого-гигиенических позиций : (на примере стрельбы из лука) / Подригало Л. В., Ровная О. А., Мильченко Н. И. // Вісник Чернігівського національного педагогічного університету імені Т. Г. Шевченка. Вип. 118, т. 1. – Чернігів : ЧДПУ, 2014. – С. 270–272.
12. Подригало Л. В. Порівняльний аналіз біомеханічних аспектів кік-боксу та інших одноборств / Подригало Л. В., Володченко О. А. // Вісник Чернігівського національного педагогічного університету імені Т. Г. Шевченка. Вип. 139, т. 1. – Чернігів : ЧДПУ, 2016. – С. 145–149.
13. Понимасов О. Е. Професіографія двигательних компетенцій спасателя в умовах гідрогенних катастроф / Понимасов О. Е. // Международный научный журнал “Символ науки”. – 2016. – № 4. – С. 164–165.
14. Руководство по физиологии труда / под ред. Золиной З. М., Измерова Н. Ф. – М. : Медицина, 1983. – 528 с.
15. Скирта О. Дослідження розвитку спеціальної витривалості кікбоксерів у розділі орієнтал на етапі спеціалізованої базової підготовки / Скирта О., Лошицька Т., Володченко О. // Спортивний вісник Придніпров'я. – 2016. – № 2. – С. 124–129.
16. Шаповалов Б. Б. Кікбоксинг (версія WPKA). Навчальна програма для дитячо-юнацьких спортивних шкіл (ДЮСШ) / Шаповалов Б. Б., Дворецький Е. Г. – К., 2010. – 110 с.
17. Шеманаєв В. К. Разработка профессиограммы инструктора-проводника спортивно-оздоровительного (активного) туризма / Шеманаєв В. К. // Ученые записки университета имени П.Ф. Лесгафта. – 2013. – № 4 (98). – С. 198–202.
18. Podrigalo L. V., Volodchenko A. A., Rovnaya O. A., Ruban L. A., Sokol K. M. Analysis of adaptation potentials of kick boxers' cardio-vascular system // Pedagogics, psychology, medical-biological problems of physical training and sports, 2017;21(4):185–191. doi:10.15561/18189172.2017.0407.
19. Podrigalo L. V., Volodchenko A. A., Rovnaya O. A., Stankiewicz B. Analysis of martial arts athletes' goniometric indicators // Physical education of students, 2017;21(4):182–188. doi:10.15561/20755279.2017.0406.

References:

1. Avdeeva I.O. Professiografiya and its role in the development of professionalism. Obshestvo: sociologiya, psykhologiya, pedagogika. 2013, 2, 41–44.
2. Andreeva O.V., Grygoryan A.P. Professionally important qualities of firefighters as predictors of work efficiency. Vestnik TvGTY. 2013, 2, 73–78.
3. Bogatirev S.A. Professional-applied physical training athletes engaged in sports martial arts. Pedagogiko-psykholohicheskie i medico-biologicheskije problemy physicheskogo vospitaniya i sporta. 2016, 1(38), 8–17.
4. Vyshnevsky B.A. Professiografiya as an area of scientific knowledge and the actual direction of the study of professions. Gumanytarne nauky. 2016, 2, 89–94.
5. Volodchenko A.A. Research of the functional state of the respiratory system of kickboxing athletes. Slobozhansky naykovo-sportivny visnyk. 2017, 3 (59). 16–21.
6. Volodchenko A.A. Features of the physical development of kick-boxing athletes of different levels of training. Naykovy chasopys NDY imeni Dragomanova. 2017, 5 (87), 24–28.

7. Elyseev S.A., Gyryn N.V., Gyryna T.N. Professiografiya practicing psychologist in sports activity. Uchenie zapysky universyteta imeni Leshaphta. 2016, 10 (140), 242–246.
8. Ivanova E.M. Psychological system professiografiya. M. PER SE. 2003. 208 p.
9. Leskova G.A., Leskov A.S. Professiografiya as actual problem of training of tourism personnel. Materialy konferencii Instituta fisesheskoy kultury, sporta i tyrisma Petrozavodskogo gosydarstvennogo universiteta. 2015, 402–413.
10. Podrigalo L.V., Galashko M.N., Galashko N.I., Rovnaya O.A. Analysis of armussport using occupational approaches. Visnyk Chernigovskogo nacionalnogo pedagogicheskogo universiteta. 2015, 129, 1. 203–205.
11. Podrigalo L.V., Rovnaya O.A., Mylchenko N.I. Substantiation of the professional characteristics of sports activities from physiological and hygienic positions (on the example of archery). Visnyk Chernigovskogo nacionalnogo pedagogicheskogo universiteta. 2014, 118, 1. 270–272.
12. Podrigalo L.V., Volodchenko A.A. Comparative analysis of biomechanical aspects of kickboxing and other single matches. Visnyk Chernigovskogo nacionalnogo pedagogicheskogo universiteta. 2016, 139. 1. 145–149.
13. Ponymasov O.E. Professiografiya motor competencies rescuer under hydrogenic disasters. Megdynarodny naychny gurnal "Symvol nayki". 2016. 4. 164–165.
14. Manual on the Physiology of Labor. M. Medicine, 1983. 528 p.
15. Scirta O., Loshycka T., Volodchenko O. Research on development of special endurance kickboxers in the Oriental section at the stage of specialized basic training. Sportyvny visnyk Prydniprovyia. 2016. 2. 124–129.
16. Shapovalov B.B. Kickboxing (version of WPKA). An educational program for children's and youth sports schools (CYSS). K., 2010, 110 p.
17. Shemanaev V.K. Development of a professional instructor's guide sports and health (active) tourism. Uchenie zapysky universyteta imeni Lesgaphta. 2013, 4 (98). 198–202.
18. Podrigalo L.V., Volodchenko A.A., Rovnaya O.A., Ruban L.A., Sokol K.M. Analysis of adaptation potentials of kick boxers' cardio-vascular system. Pedagogics, psychology, medical-biological problems of physical training and sports, 2017;21(4):185–191. doi:10.15561/18189172.2017.0407
19. Podrigalo L.V., Volodchenko A.A., Rovnaya O.A., Stankiewicz B. Analysis of martial arts athletes' goniometric indicators. Physical education of students, 2017;21(4):182–188. doi:10.15561/20755279.2017.0406.

УДК 796.077.5

Тетяна Прусенко

ЛІМІТУЮЧІ ФАКТОРИ ДІЯЛЬНОСТІ ВЧИТЕЛЯ АДАПТИВНОЇ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ В СПЕЦІАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ ДЛЯ ДІТЕЙ З ВАДАМИ ІНТЕЛЕКТУ

Метою даною роботи було встановити лімітуючі фактори, що впливають на роботу вчителя адаптивної фізичної культури в спеціальних закладах освіти для дітей з вадами інтелекту. Методи дослідження: аналіз науково-методичних джерел з проблеми дослідження, вивчення досвіду роботи вітчизняних фахівців, анкетування, бесіда, педагогічне спостереження. В анкетуванні прийняли участь 33 вчителі адаптивного фізичного виховання спеціальних закладів освіти. Результати дослідження. Встановлено, що 70% вчителів відчувають труднощі в організації виховної та корекційної роботи з різними групами дітей, які мають відхилення в розвитку і поведінці. Вони не вміють встановлювати контакт з дитиною, налагодити довірчі відносини з ними. Виявлено, що тільки 51,5% всіх вчителів цікавляться і знають діагнози своїх учнів, однак ніхто з опитуваних вчителів не вважає, що це робота суто медичного персоналу. Більшість вчителів наголошують на відсутність належного методичного забезпечення фізичного виховання дітей з вадами інтелекту.

Висновок. Встановлено, що лімітуючими факторами ефективної діяльності вчителя АФВ є: низький рівень базових знань з адаптивного фізичного виховання; мала інформованість про індивідуальні особливості діагнозу учнів; відсутність належного методичного забезпечення;

Ключові слова: вчитель адаптивної фізичної культури, спеціальні заклади освіти, діти з вадами інтелекту.

The purpose of this work was to establish limiting factors that influence the work of the teacher of adaptive physical culture in special educational institutions for children with intellectual disabilities. Methods of research: analysis of scientific and methodological sources on the problem of research, studying the experience of domestic experts, questioning, conversation, pedagogical observation. The survey was attended by 33